

meitat de les dades que corresponen a *atènyer*: totes les que posa en el II, §§ 1-2 (llevat el doc. de 1313) són de *atènyer* i no pas de *atendre*, al qual en conseqüència atribueix 3 accs., que no ha tingut mai. Disbarat (no reconfirmat en *AlcM*) que no es pot excusar amb termes com «contaminació». —
 2 Es tracta sobretot de la construcció participial «com li *havia contengut*» (St. Vicent F., *Sermons* I, 105.18; II, 53.8), i «lo desastre que era *contengut* a Tirant» un cop en aquest llibre, si bé només en la part del suplantador Galba (títol del cap. 236, Riq., p. 692). I. Macabich m'escrivia (1965-70) que a Eivissa «generalment s'usa al camp: "jo us diré, lo que es *va contèndre*" (e tancada); i em sembla que també: *lo que es contengué*; 'es triste lo que hoy ha acontecido' pens que seria: *és trist lo que avui s'ha contés*». Es comprèn que ell mateix no ho coneixia bé (de primer havia escrit *lo que avui ha contés*).

+ *A-té-qui-té* mall. 'a totes forces, cadascú com més pot', 'fr. *à qui mieux mieux*' [1592, SalvPons, *DAG.*; *AMAlcover*, *BDLC* IX, 1917, 336], degué ser primer una frase com a *campi-qui-pugui, a-la-que-salta, caigui-qui-caigui*, usada amb el sentit de 'si no n'agafes no en tindràs' (cf. *Se'n té o no se'n té*, scil. 'de gràcia, d'atractiu', títol d'una col·lecció d'històries del nostre hàbil i finíssim malaguanyat narrador Odó Hurtado, c. 1955).

Aterçar, V. *traçar Atercerat, atercianat*, V. *terç* (TRES) *Atèrman, atermància*, V. *termo- Atermenar*, V. *terme Aternat*, V. *tern* (TRES) *Aterrada, aterrador, aterrament, aterrar, aterratge*, V. *terra Aterrir*, V. *terror Aterriassar*, V. *terra Aterrit, aterroritzar*, V. *terror Aterrossada, aterrossament, aterrossar*, V. *terra Atertit* o *aterterit*, segurament

Atertit o *aterterit*, segurament alteració local d'un castellanisme *aterit* (veg. *ATERIDO*, *DCEC*) per contaminació de *ERT*¹

¹ «la civada --- se la mengien en eixos pobles les persones, que per això estan *aterides* y tenen, totes, les barres assentaes», *MGadea*, *T. del Xè* I, 112. Amb evolució del sentit: Gadesa *ataritir* «sossegar, estar tranquil»: *no nos dixia ataritir* (*Excursions* III, 71). Expressió exagerada a base de la idea de 'quedar-se ert, immòbil'.

Atès, V. *tendir* i *atènyer Atesada, atesador, atesar*, V. *tendir Atescart*, error de lectura per *testart*, -rd (V. *TESTA*) *Ateserar*, V. *tessor* (TERS) *Atesorar*, V. *tesor Ateserat*, V. *tessor* (TERS) *Atestació, atestament, atestar, -tat, atestimoniar*, V. *testar Ateu*, V. *déu Ateulador*, V. *tenla Ategear*, V. *engegar Atgivellar*, V. *nivell Atiada, atiador, -dora, -dura, atiall, atiament, atiar*, V. *tió Atibada, atibar*, V. *tibar Atibuixat*, V. *tabuixar*

Atic, remetem a les enciclopèdies per a l'origen d'aquest nom, que pròpiament és la denominació d'una regió de Grècia.

Aticonar, encreuament d'*atipar* amb *ataconar* i *atracar Atifat*, V. *tifa Atifell*, V. *atuell*

Atifonar, cf. *aticonar* i ací un dels factors és *antifona* en els seus sentits secundaris, rabelesians (les antifones del *barytoner* de Panurge, i de «quei che del cul fanno trombetta», cf. *tafanari*).

Atigrat, V. *tigre Atiler*, V. *dàtil Atimborat*, V. *atifonar* (× *tambor, timbal*) *Atinar*, V. *DCEC* (TINO, IV, 454, n. 1, i *DECH*) *Atinença, atinent*, V. *tenir Atinterat*, V. *tentines* (TEMPTAR) *Atinyolar*, V. *tonya Ationada, ationament, ationar*, V. *tió Atipada, atipador, atipar*, V. *tip* (TIBAR) *Atípic*, V. *tipus Atiplar, -plat*, V. *tible Atiranyar, atiranyat*, V. *tirany* (TIRA) *Atirar*, V. *tirar Atirassada, atirassar*, V. *tiràs* (TIRAR) *Atissar 'atiar'*, V. *tió Atissar 'incitar'*, V. *quisso* (GOS) *Atitellat*, V. *titella Atjub*, V. *aljub*

ATLAS, 'col·lecció de mapes geogràfics en un volum', nom donat al cèlebre de Mercator (1595), en la portada del qual figurava l'heroi mitològic d'aquest nom, portant el món damunt de les seves espatlles; l'acc. 'primera vèrtebra cervical' s'explica perquè la funció d'aquesta vèrtebra, suport del cap, és comparable a aquesta missió que els antics assignaven a Atlas. □ *1.ª doc.*: 1803, Belv.; Lab.

La variant *Atlant* (= gr. *Ἀτλας, -αντος*), com a terme arqueològic [1839, Lab.]. *Ailàntic. Ailàntida* [primer escalabor de Verdager, 1867].

CPT. SAVIS en *atlanto-, atlo-* (DFa.).

ATLETA, pres del ll. *athlèta* i, aquest, del grec *ἀθλήτης* id., derivat de *ἄθλον* 'premi (d'una lluita)', 'lluita'. □ *1.ª doc.*: 1695, Lacav.

Ja el va usar Dante en rima en el *Paradiso* (però la presència en la transcripció de Febrer no indica ús català).

DERIV.: *Atlètic* [1839, Lab.]. *Atletisme*.

Atlo-, V. *atlas Atlot*, V. *allot Atmetlla, atmetller*, V. *ametlla*

ATMOSFERA, generalment *atmòsfera*, compost erudit dels mots *ἄθμός* 'vapor' i *σφαῖρα* 'esfera'. □ *1.ª doc.*: 1803, Belv.

Com més anys passen més sembla que l'esforç per fer acceptar a la gent l'accentuació *atmosféra*, per més que teòricament motivat, pot restar infructuós. I no sé si realment val la pena; fins i tot es podria al·legar que si el cpt. s'hagués format ja en grec hi hauria estat esdrúixol (cf. *ἀνάπαιστος, ἄπειρος, αὐτόφλοιος, ἀλλόγλωσσος, ἀνάκαψις, ἀντίπυργος*), cas en el qual s'ha admès sovint la conservació de l'accent grec (*asymptoma, asymptot, Ifigènia*, etc.), contra el llatí.

DERIV.: *Atmosfèric* (1803, Belv.). Altres compostos d'*ἄθμός*: *atmidòmetre* [c. 1925, Ed. Fontserè], format amb el diminutiu *ἄτρις, -ίδος* 'vapor'; *atmidometria; atmidiatría*.

CPT. paral·lels de *σφαῖρα* són: *barisfera; estratosfera; hidrosfera; pirosgfera*; junt amb els adjectius *barisfèric, estratosfèric, etc.*